

ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΟΥΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Εισαγωγή

Οι εργοδότες, οι εργαζόμενοι και οι εκπρόσωποί τους πρέπει να γνωρίζουν τους κινδύνους για την υγεία των εργαζομένων στον χώρο εργασίας και τρόπους για την αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων. Για τον σκοπό αυτό χρειάζεται αποτελεσματική επικοινωνία, η οποία είναι ενίοτε δύσκολο εγχείρημα. Την κατάσταση διευκολύνουν οι νέοι κανονισμοί για την καταχώριση, την αξιολόγηση και την αδειοδότηση των χημικών προϊόντων (REACH⁽¹⁾) και για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία (CLP⁽²⁾).

Σκοπός του κανονισμού REACH είναι να βελτιώσει την ποσότητα και την ποιότητα των διαθέσιμων πληροφοριών σχετικά με τα χημικά προϊόντα και να θεσπίσει νέες διατάξεις σχετικά με την επικοινωνία σε ολόκληρη την αλυσίδα εφοδιασμού. Στο πλαίσιο του κανονισμού CLP, οι πληροφορίες αυτές χρησιμοποιούνται για την επακριβή ταξινόμηση των κινδύνων και την κοινοποίησή τους στους χρήστες. Σε αυτό το τεχνικό δελτίο, το οποίο αποτελεί επικαιροποίηση του ενημερωτικού δελτίου 35⁽³⁾, παρουσιάζονται οι εξελίξεις και τα θέματα που χρήζουν προσοχής όσον αφορά την αποτελεσματική επικοινωνία σχετικά με τις επικίνδυνες ουσίες στον χώρο εργασίας.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι οι κίνδυνοι εξαρτώνται από τον τρόπο και τις συνθήκες χρήσης των ουσιών στον χώρο εργασίας. Η σκόνη του αλευριού δεν θεωρείται συνήθως επικίνδυνη, αλλά μπορεί να βλάψει την υγεία των αρτοποιών ή ακόμη και να αποτελέσει πηγή έκρηξης. Το ίδιο ισχύει και για το νερό. Το αποσταγμένο νερό που χρησιμοποιείται στα εργαστήρια μπορεί να αντιδράσει βίαια με ορισμένες ουσίες, όπως τα υπεροξειδία. Σύμφωνα με τη νομοθεσία για τους χώρους εργασίας, οι εργοδότες πρέπει να γνωρίζουν ποιοι είναι οι παράγοντες κινδύνου και τους πιθανούς τρόπους με τους οποίους η αλληλεπίδρασή τους μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τους εργαζομένους. Πρέπει επίσης να γνωρίζουν ποια είναι τα προϊόντα που αποθηκεύονται ή μεταφέρονται από και προς τις εγκαταστάσεις τους –ακόμη και τα ενδιάμεσα προϊόντα– και το πώς τα χειρίζονται οι εργαζόμενοι.

David Tijero Osorio

2. Νομοθεσία

Σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους των χημικών προϊόντων παρέχουν τα δελτία δεδομένων ασφαλείας. Οι προμηθευτές, οι παρασκευαστές ή οι εισαγωγείς επικίνδυνων ουσιών ή μειγμάτων οφείλουν να επισημαίνουν τη συσκευασία τους πριν από τη διάθεσή τους στην αγορά σύμφωνα με τον κανονισμό CLP και να παρέχουν στους επαγγελματίες χρήστες ένα δελτίο δεδομένων ασφαλείας. Τα δελτία δεδομένων ασφαλείας, τα οποία διέπονται από τις διατάξεις του κανονισμού REACH, μπορούν να αξιοποιούνται από τους εργοδότες για να εκτιμούν τους πιθανούς κινδύνους για τους εργαζομένους ή/και το περιβάλλον. Οι προμηθευτές επικίνδυνων χημικών προϊόντων (ουσιών και μειγμάτων) πρέπει επίσης να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις προβλεπόμενες χρήσεις των προϊόντων τους. Στην περίπτωση πολλών επικίνδυνων χημικών ουσιών, το δελτίο δεδομένων ασφαλείας πρέπει να περιέχει ένα «σενάριο έκθεσης», στο οποίο περιγράφονται η προσδιοριζόμενη

¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1907/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, για την καταχώριση, την αξιολόγηση, την αδειοδότηση και τους περιορισμούς των χημικών προϊόντων (REACH) και για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων καθώς και για την τροποποίηση της οδηγίας 1999/45/ΕΚ και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 793/93 του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1488/94 της Επιτροπής καθώς και της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου και των οδηγιών της Επιτροπής 91/155/ΕΟΚ, 93/67/ΕΟΚ, 93/105/ΕΚ και 2000/21/ΕΚ και επόμενες τροποποιήσεις (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:396:0001:0849:EN:PDF>).

² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων, την τροποποίηση και την κατάργηση των οδηγιών 67/548/ΕΟΚ και 1999/45/ΕΚ και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1907/2006 (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ) και επόμενες τροποποιήσεις (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32008R1272>).

³ <https://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/35/view>

χρήση ή χρήσεις της ουσίας, οι συνθήκες λειτουργίας και τα μέτρα διαχείρισης κινδύνου που αφορούν τη χρήση ή τις χρήσεις της ουσίας.

Οι κανονισμοί REACH και CLP δεν ισχύουν (πλήρως) για ορισμένες ουσίες, για παράδειγμα φάρμακα, όπως τα κυτταροστατικά φάρμακα, καλλυντικά, όπως τα προϊόντα κομμωτικής, και για τρόφιμα και ζωοτροφές. Στις περιπτώσεις αυτές, οι χρήστες ενδέχεται να μην έχουν πρόσβαση σε δελτία δεδομένων ασφαλείας ή σε επισημάνσεις στη συσκευασία των χημικών ουσιών, όμως μπορούν να λάβουν από τους προμηθευτές πληροφορίες, σε άλλη μορφή, σχετικά με τους κινδύνους και την ασφαλή χρήση των προϊόντων.

Σύμφωνα με την οδηγία για τους χημικούς παράγοντες ⁽⁴⁾, οι εργοδότες οφείλουν να λαμβάνουν τις συμπληρωματικές πληροφορίες που απαιτούνται για την εκτίμηση των κινδύνων στον χώρο εργασίας είτε από τον προμηθευτή είτε από άλλες εύκολα διαθέσιμες πηγές. Είναι επίσης υποχρέωση των εργοδοτών να διασφαλίζουν ότι οι εργαζόμενοι και οι εκπρόσωποί τους ενημερώνονται και εκπαιδεύονται σε θέματα που αφορούν:

- τις επικίνδυνες ιδιότητες των χημικών ουσιών
- τον βαθμό, το είδος και τη διάρκεια της έκθεσης και τις συνθήκες εργασίας
- τις κατάλληλες προφυλάξεις και τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνουν οι εργαζόμενοι ώστε να προστατεύουν τον εαυτό τους και τους συναδέλφους τους στον χώρο εργασίας, όπως και τις ενέργειες στις οποίες πρέπει να προβαίνουν σε περίπτωση ατυχήματος (π.χ. εκτίναξης) ή έκτακτης ανάγκης
- τα αποτελέσματα των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου
- τις οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης (OEL) που αφορούν την εργασία τους
- τα πορίσματα που προκύπτουν από τυχόν διαδικασίες επίβλεψης της υγείας και αξιολόγησης της έκθεσης που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί.

Dries Vanderschaeghe

Επιπλέον, ο εργοδότης πρέπει να φροντίζει ώστε οι εργαζόμενοι να ενημερώνονται σχετικά με τις αλλαγές στις χρησιμοποιούμενες διαδικασίες ή ουσίες.

Η νομοθεσία προβλέπει ειδικούς κανόνες για την προστασία των νέων και των εργαζόμενων γυναικών που είναι έγκυες, λεχώνες ή θηλάζουν, καθώς και για την ενημέρωσή τους όπως και για την ενημέρωση των νόμιμων εκπροσώπων παιδιών ηλικίας κάτω των 15 ετών που εκτελούν ελαφρά εργασία, σχετικά με τους κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία και τα αντίστοιχα μέτρα πρόληψης ⁽⁵⁶⁾.

Για τους εργαζόμενους οι οποίοι είναι πιθανό να εκτεθούν σε επικίνδυνες ουσίες, ιδίως καρκινογόνες και μεταλλαξιογόνες ⁽⁷⁾, οι εργοδότες πρέπει να τηρούν αρχεία σχετικά με την έκθεσή τους και την επίβλεψη της υγείας τους. Επίσης, οι

εργαζόμενοι πρέπει να έχουν πρόσβαση στα προσωπικά τους δεδομένα.

Οι οδηγίες για τον χώρο εργασίας πρέπει να μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία. Τα κράτη μέλη μπορούν να συμπεριλάβουν στη νομοθεσία τους πρόσθετες, αναλυτικότερες ή αυστηρότερες διατάξεις για την προστασία των εργαζομένων, καθώς οι αντίστοιχες οδηγίες θεσπίζουν μόνο ελάχιστες απαιτήσεις.

Για τον λόγο αυτό, είναι σκόπιμο να ζητάτε διευκρινίσεις σχετικά με τη συγκεκριμένη εθνική

⁴ Οδηγία 98/24/EK του Συμβουλίου της 7ης Απριλίου 1998 για την προστασία της υγείας και ασφαλείας των εργαζομένων κατά την εργασία από κινδύνους οφειλομένους σε χημικούς παράγοντες (14η ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/EOK) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1998:131:0011:0023:EN:PDF>).

⁵ Οδηγία 92/85/EOK του Συμβουλίου της 19ης Οκτωβρίου 1992 σχετικά με την εφαρμογή μέτρων που αποβλέπουν στη βελτίωση της υγείας και της ασφάλειας κατά την εργασία των εγκύων, λεχώνων και γαλουχουσών εργαζομένων (δέκατη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/EOK) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1992:348:0001:0007:EN:PDF>).

⁶ Οδηγία 94/33/EK του Συμβουλίου για την προστασία των νέων κατά την εργασία (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1994:216:0012:0020:EN:PDF>).

⁷ Οδηγία 90/394/EOK του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1990, σχετικά με την προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε καρκινογόνους παράγοντες κατά την εργασία (έκτη ειδική οδηγία κατά την έννοια του άρθρου 16 παράγραφος 1 της οδηγίας 89/391/EOK) (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1990:196:0001:0007:EN:PDF>).

νομοθεσία που ενδέχεται να ισχύει για τη χρήση επικίνδυνων ουσιών στον χώρο εργασίας.

Επισήμανση των χημικών ουσιών

Ο κανονισμός CLP αντικαθιστά τις προηγούμενες οδηγίες σχετικά με τις επικίνδυνες ουσίες και τα παρασκευάσματα και προβλέπει την αναγραφή τυποποιημένων πληροφοριών στις ετικέτες, στα εικονογράμματα και στα δελτία δεδομένων ασφαλείας που τίθενται στη διάθεση των χρηστών. Παρόλα αυτά, μέχρι την 1η Ιουνίου 2015 μπορεί να χρησιμοποιείται για τα μείγματα η παλαιά ταξινόμηση, επισήμανση και συσκευασία. Τα παρασκευάσματα (μείγματα) που την 1η Ιουνίου 2015 έχουν ήδη επισημανθεί, συσκευαστεί και διατεθεί στην αλυσίδα εφοδιασμού μπορούν να επισημανθούν και συσκευαστούν εκ νέου μέχρι την 1η Ιουνίου 2017. Από την 1η Ιουνίου 2017, όλες οι ετικέτες και οι συσκευασίες πρέπει να συμμορφώνονται προς τον νέο κανονισμό, περιλαμβανομένων των ετικετών και των συσκευασιών που θα έχουν διατεθεί στην αγορά πριν από την 1η Ιουνίου 2015.

Στην ετικέτα πρέπει να αναγράφονται οι ακόλουθες πληροφορίες:

- τα στοιχεία επικοινωνίας του ή των προμηθευτών
- η(οι) ονομασία(ες) του προϊόντος και των ουσιών (συνήθως έως και τέσσερις) του προϊόντος οι οποίες συμβάλλουν στην ταξινόμηση
- οι σχετικοί αριθμοί αναγνώρισης, π.χ. ο αριθμός ΕΚ⁽⁸⁾ ή ο αριθμός CAS⁽⁹⁾
- τυποποιημένες ενδείξεις επικινδυνότητας: εικονογράμματα κινδύνου, προειδοποιητικές λέξεις, δηλώσεις επικινδυνότητας (H) και δηλώσεις προφύλαξης (P).

Τα εικονογράμματα κινδύνου αντικαθιστούν τα παλαιότερα σύμβολα κινδύνου, οι δηλώσεις H τις φράσεις R και οι δηλώσεις P τις φράσεις S που προβλέπονταν στην προγενέστερη νομοθεσία. Παραδείγματα των εικονογραμμάτων κινδύνου του κανονισμού CLP είναι:

(κίνδυνος για την υγεία) και

(εύφλεκτο)

Δηλώσεις H και P είναι για παράδειγμα οι δηλώσεις H312 «Επιβλαβές σε επαφή με το δέρμα», EUH070 «Τοξικό σε επαφή με τα μάτια» και P262 «Να μην έρθει σε επαφή με τα μάτια, με το δέρμα ή με τα ρούχα»⁽¹⁰⁾.

Η χρήση των φράσεων κινδύνου και ασφαλείας που προβλέπονταν στο παλαιό σύστημα (οδηγίες 67/548/ΕΟΚ και 99/45/ΕΚ) εξακολουθεί να επιτρέπεται για τα παρασκευάσματα (μείγματα) μέχρι την 1η Ιουνίου 2015.

Δελτία δεδομένων ασφαλείας

Για πολλές επικίνδυνες ουσίες, οι προμηθευτές χημικών προϊόντων οφείλουν να παρέχουν δελτία δεδομένων ασφαλείας με πληροφορίες σχετικά με:

- τις ιδιότητες των ουσιών
- τους κινδύνους για την υγεία και το περιβάλλον και τους φυσικούς και χημικούς κινδύνους
- την αποθήκευση, τον χειρισμό, τη μεταφορά και την τελική απόρριψη
- οδηγίες για την ασφάλεια των εργαζομένων, την πυροπροστασία, την τυχαία έκλυση και τις πρώτες βοήθειες.

⁸ Ο αριθμός ευρετηρίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, γνωστός και ως αριθμός ΕΚ ή αριθ. ΕΚ ή αριθ. EINECS ή EC#, είναι ένας μοναδικός επιταγή αναγνωριστικός κωδικός ο οποίος αποδίδεται στις ουσίες από τις ρυθμιστικές αρχές για σκοπούς ρύθμισης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο κατάλογος ουσιών στις οποίες έχει δοθεί αριθμός ΕΚ ονομάζεται ευρετήριο ΕΚ (<http://esis.irc.ec.europa.eu/index.php?PGM=ein>)

⁹ Ο αριθμός μητρώου CAS είναι ένας μοναδικός αριθμητικός κωδικός ο οποίος μπορεί να περιλαμβάνει έως και 10 ψηφία τα οποία χωρίζονται με παύλες σε τρία τμήματα. Για παράδειγμα, ο αριθμός μητρώου CAS της καφεΐνης είναι 58-08-2. Ο αριθμός μητρώου CAS αποδίδεται στις ουσίες κατά την εγγραφή τους στο ΜΗΤΡΩΟ CAS. Το ΜΗΤΡΩΟ CAS περιέχει πάνω από 71 εκατομμύρια οργανικές και ανόργανες ουσίες και 64 εκατομμύρια ακολουθίες. Καλύπτει ουσίες οι οποίες έχουν προσδιορισθεί βάσει της επιστημονικής βιβλιογραφίας από το 1957 μέχρι σήμερα, καθώς και ουσίες που χρονολογούνται στις αρχές της δεκαετίας του 1900. Κάθε ημέρα προστίθενται στο μητρώο CAS περί τις 15.000 νέες ουσίες. (<http://www.cas.org/content/chemical-substances>).

¹⁰ <https://osha.europa.eu/en/topics/ds/clp-classification-labelling-and-packaging-of-substances-and-mixtures>

Στα δελτία δεδομένων ασφαλείας πρέπει να αναφέρονται οι σχετικές οριακές τιμές επαγγελματικής έκθεσης (OEL) και τα παράγωγα επίπεδα χωρίς επιπτώσεις (DNEL)⁽¹¹⁾ που προβλέπει ο κανονισμός REACH. Οι εργαζόμενοι ή οι εκπρόσωποί τους πρέπει να έχουν πρόσβαση στα δελτία δεδομένων ασφαλείας. Οι εργοδότες οφείλουν να προσαρμόζουν τα μέτρα που προτείνονται στα δελτία δεδομένων ασφαλείας στις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν στον εκάστοτε χώρο εργασίας.

Εάν μια ουσία παρασκευάζεται ή εισάγεται σε ποσότητες άνω των 10 τόνων ετησίως και ταξινομείται ως επικίνδυνη, το σχετικό δελτίο δεδομένων ασφαλείας πρέπει να περιέχει «σενάρια έκθεσης» στα οποία περιγράφονται η προσδιοριζόμενη χρήση ή χρήσεις της ουσίας, οι συνθήκες λειτουργίας και τα μέτρα διαχείρισης του κινδύνου ανάλογα με τη χρήση. Οι χρήστες πρέπει να εξακριβώνουν εάν χρησιμοποιούν ή όχι τις ουσίες τους σύμφωνα με το σενάριο έκθεσης. Στη δεύτερη περίπτωση, οφείλουν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις ιδιαίτερες συνθήκες τους στον προμηθευτή τους, ο οποίος καλείται να λάβει τις πληροφορίες αυτές υπόψη.

Nuno Olivera

Άλλες πηγές πληροφοριών

Για ορισμένα προϊόντα, όπως τα φαρμακευτικά προϊόντα ή τα καλλυντικά (προϊόντα κομμωτικής), δεν χρειάζονται δελτία δεδομένων ασφαλείας. Αλλά ακόμη και για ουσίες για τις οποίες παρέχεται δελτίο δεδομένων ασφαλείας, μπορεί ενίοτε να χρειάζονται περισσότερες πληροφορίες. Για τη συγκέντρωση των πληροφοριών που είναι απαραίτητες για την εκτίμηση των κινδύνων και τη λήψη προληπτικών μέτρων, μπορείτε:

- να χρησιμοποιείτε άλλες πηγές (π.χ. τεχνική τεκμηρίωση, οδηγίες χρήσης, βάσεις δεδομένων με πληροφορίες σχετικά με τους χημικούς κινδύνους, όπως αυτές του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Χημικών Προϊόντων (<http://echa.europa.eu/web/guest/information-on-chemicals>) ή την τεχνική και επιστημονική βιβλιογραφία)
- να απευθύνεστε στους προμηθευτές σας
- να συμβουλευθείτε υπηρεσίες πρόληψης
- να ζητήσετε συμβουλές από επαγγελματικές οργανώσεις (ενώσεις επαγγελματιών, εμπορικά επιμελητήρια, συνδικαλιστικές ενώσεις, οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης και άλλες)
- να επικοινωνήσετε με τις αρχές.

Κύρια σημεία

- Αναζητήστε τις νέες ετικέτες και τα δελτία δεδομένων ασφαλείας (ΔΔΑ).
- Εκπαιδεύστε τους εργαζομένους ώστε να κατανοούν και να αναγνωρίζουν τις νέες πληροφορίες της ετικέτας.
- Βεβαιωθείτε ότι η χρήση της ουσίας ή του μείγματος προβλέπεται στο ΔΔΑ και ότι δεν υπάρχουν σχετικές αντενδείξεις.
- Τηρήστε τις συμβουλές που αναγράφονται στις νέες ετικέτες και στα δελτία δεδομένων ασφαλείας.
- Ελέγξτε εάν η ταξινόμηση έχει αλλάξει.
- Προβείτε σε εκτίμηση των κινδύνων που διατρέχουν οι εργαζόμενοι και επικαιροποιήστε την εκτίμηση κινδύνου για τον χώρο εργασίας σας, αν είναι απαραίτητο.
- Αν είστε εργοδότης, κοινοποιήστε τις σχετικές αλλαγές στο προσωπικό σας.
- Εάν έχετε απορίες σχετικά με τη νέα ετικέτα ή το δελτίο δεδομένων ασφαλείας, μιλήστε με τον προμηθευτή σας.

Πηγή: ΓΔ Απασχόλησης.

¹¹ Για την επαγγελματική (και τη μη επαγγελματική) έκθεση στις χημικές ουσίες που παράγονται ή εισάγονται στην Ευρώπη σε ετήσιες ποσότητες άνω των 10 τόνων, ο κανονισμός REACH απαιτεί να καθορίζονται παράγωγα επίπεδα χωρίς επιπτώσεις στην υγεία (DNEL). Περισσότερες πληροφορίες θα βρείτε στις συχνές ερωτήσεις για τους κανονισμούς REACH και CLP.

Παραδείγματα χρήσιμων συστημάτων πληροφόρησης

- Στον δικτυακό τόπο «COSHH essentials» της Εκτελεστικής Αρχής του Ηνωμένου Βασιλείου για την Ασφάλεια και την Υγεία (UK HSE) περιγράφονται βήμα προς βήμα απλές οδηγίες για την εκτίμηση και τον έλεγχο των κινδύνων που συνεπάγεται για την υγεία η χρήση χημικών ουσιών στον χώρο εργασίας (<http://www.coshh-essentials.org.uk>). Στις παρεχόμενες πληροφορίες περιλαμβάνονται παραδείγματα εκτιμήσεων κινδύνου σε διάφορους τομείς, διαδικασίες εργασίας και μελέτες πραγματικών περιπτώσεων.
- Η βάση δεδομένων Gestis για τις επικίνδυνες ουσίες (<http://www.dguv.de/ifa/en/gestis/stoffdb>) περιέχει πληροφορίες για περίπου 8.000 χημικές ουσίες που χρησιμοποιούνται σε εργασιακούς χώρους. Το σύστημα συνδέεται με μια βάση δεδομένων σχετικών με την έκθεση (MEGA) η οποία περιέχει δεδομένα από 60.000 και πλέον επιχειρήσεις, με μια βάση δεδομένων που περιλαμβάνει δελτία δεδομένων ασφαλείας (ISI), με μια διεθνή βάση δεδομένων OEL (οριακές τιμές για πάνω από 1.700 ουσίες) και με μια βάση δεδομένων DNEL. Συμπληρωματικά προς τη Gestis έχει δημιουργηθεί μια βάση δεδομένων με χαρακτηριστικά ανάφλεξης και εκρήξεων (Gestis-Dust-Ex) για πάνω από 4.600 δείγματα σκόνης, η οποία καλύπτει τους περισσότερους κλάδους της βιομηχανίας.
- Οι Διεθνείς Καρτέλες Χημικής Ασφάλειας (ΔΚΧΑ, <http://www.ilo.org/dyn/icsc/showcard.home>) αναπτύχθηκαν από διεθνείς οργανισμούς για περισσότερες από 1.700 ουσίες. Χρησιμοποιούνται σε επίπεδο παραγωγής και συχνά εντάσσονται σε δραστηριότητες εκπαίδευσης και κατάρτισης. Μπορούν επίσης να χρησιμοποιούνται από οργανισμούς που ασχολούνται με την αντιμετώπιση χημικών ατυχημάτων.
Οι καρτέλες ΔΚΧΑ είναι ενσωματωμένες στην Παγκόσμια Πύλη Πληροφόρησης για Χημικές Ουσίες του ΟΟΣΑ (eChemPortal, <http://www.oecd.org/env/ehs/risk-assessment/echemportalglobalportaltoinformationonchemicalsubstances.htm>), μέσω της οποίας παρέχεται στο κοινό ελεύθερη πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με φυσικοχημικές ιδιότητες και δεδομένα τοξικότητας. Στην πύλη eChemPortal παρέχονται απευθείας σύνδεσμοι σε συλλογές πληροφοριών οι οποίες καταρτίστηκαν στο πλαίσιο προγραμμάτων αναθεώρησης των χημικών ουσιών σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Διατίθενται επίσης τα αποτελέσματα της ταξινόμησης σύμφωνα με τα εθνικά συστήματα κατηγοριών επικινδυνότητας ή σύμφωνα με το Παγκοσμίως Εναρμονισμένο Σύστημα ταξινόμησης και επισήμανσης των χημικών προϊόντων (ΠΕΣ). Επιπλέον, η πύλη eChemPortal περιέχει πληροφορίες σχετικά με την έκθεση σε χημικές ουσίες και τη χρήση τους. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την πύλη eChemPortal παρέχονται σε φυλλάδιο με δυνατότητα μεταφόρτωσης ⁽¹²⁾.
- Η Διεθνής Εργαλειοθήκη Χημικού Ελέγχου (http://www.ilo.org/legacy/english/protection/safework/ctrl_banding/toolkit/icct) αποτελεί ένα σύστημα για την προστασία από επικίνδυνες χημικές ουσίες στους χώρους εργασίας μικρομεσαίων επιχειρήσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες. Το σύστημα καλύπτει φυτοφάρμακα και κοινούς διαλύτες και βασίζεται σε φύλλα με οδηγίες για συγκεκριμένες εργασίες χειρισμού επικίνδυνων ουσιών, όπως η ανάμιξη, το γέμισμα σάκων ή η συντήρηση των απαγωγών.
- Το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Ινστιτούτο Επαγγελματικής Ασφάλειας και Υγείας (BAuA) έχει αναπτύξει ένα εύχρηστο σύστημα ελέγχου των χημικών στους χώρους εργασίας, με την ονομασία EMKG, το οποίο καλύπτει τους κινδύνους πυρκαγιάς και εκρήξεων, καθώς και τις υποχρεώσεις στο πλαίσιο του κανονισμού CLP (<http://www.baua.de/en/Topics-from-A-to-Z/Hazardous-Substances/Hazardous-Substances.html>).
- Η Πύλη Υποστήριξης για την Αντικατάσταση Χημικών Ουσιών (SUBSPORT: <http://www.subsport.eu/>) περιλαμβάνει 28 καταλόγους ουσιών για τη χρήση των οποίων έχουν συσταθεί περιορισμοί, μια βάση δεδομένων με περιπτώσεις αντικατάστασης ουσιών και εκπαιδευτικό υλικό με πρακτικές αντικατάστασης ουσιών σε επίπεδο παραγωγής.
- Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας έχει δημοσιεύσει οδηγίες για επιτροπές υγείας και ασφάλειας, οι οποίες διατίθενται στη διεύθυνση: <http://actrav.itcilo.org/actrav-english/telearn/osh/kemi/ciwmain.htm>.
- Καθοδήγηση, περιγραφές και συνδέσμους παρέχουν επίσης διάφορες πηγές και συστήματα που εφαρμόζουν ομάδες του κλάδου ή οι εθνικές κυβερνήσεις και οργανισμοί στα κράτη μέλη. Για παράδειγμα, στη Ρουμανία κυκλοφορεί ο «Οδηγός των Εργοδοτών για τη Μείωση της Έκθεσης των

¹² <http://www.oecd.org/env/ehs/risk-assessment/oecd%20brochure-1c%204-12->

Εργαζομένων σε Επικίνδυνες Χημικές Ουσίες στον Χώρο Εργασίας».

Κατάλογος ελέγχων όσον αφορά την πληροφόρηση των εργαζομένων

Γνωρίζετε:

- τα πορίσματα της εκτίμησης κινδύνου στον χώρο εργασίας σας;
- σε ποιους κινδύνους εκτίθεστε;
- πώς μπορεί να επηρεάζεστε;
- τι πρέπει να κάνετε για τη δική σας ασφάλεια και την ασφάλεια των άλλων (δηλαδή τους τρόπους με τους οποίους ελέγχονται οι κίνδυνοι);
- πώς να ελέγχετε και να εντοπίζετε προβληματικές καταστάσεις και σε ποιον να τις αναφέρετε;
- τα αποτελέσματα του εκάστοτε ελέγχου έκθεσης ή επίβλεψης της υγείας;
- τα μέτρα πρόληψης και προστασίας που πρέπει να λαμβάνονται σε περίπτωση εργασιών συντήρησης;
- πώς να παρέχετε πρώτες βοήθειες και να εφαρμόζετε διαδικασίες έκτακτης ανάγκης;

Κατάλογος ελέγχων όσον αφορά την επικοινωνία μεταξύ του εργοδότη και των εργαζομένων

Υπάρχει κατάλογος των επικίνδυνων ουσιών που χρησιμοποιούνται ή παράγονται σε κάθε χώρο εργασίας; Τέτοιες ουσίες είναι μεταξύ άλλων προϊόντα που χρησιμοποιούν οι υπεργολάβοι, όπως ψυκτικά μέσα, εντομοκτόνα, λάδια για τεχνικές χρήσεις, καθαριστικά ή καύσιμα.

- Υπάρχει δελτίο δεδομένων ασφαλείας άμεσα διαθέσιμο για κάθε χρησιμοποιούμενη επικίνδυνη χημική ουσία; Διατίθενται άλλες οδηγίες για την προστασία των εργαζομένων;
- Έχουν συμπεριληφθεί οι πληροφορίες από τα δελτία δεδομένων ασφαλείας και άλλες πηγές καθοδήγησης σε πρακτικές οδηγίες σχετικά με τον χειρισμό και τη χρήση χημικών ουσιών κατά τις καθημερινές εργασίες στον εργασιακό χώρο;
- Γνωρίζετε τη ροή χημικών ουσιών στην επιχείρησή σας; Τι ποσότητες αγοράζονται και από ποιον; Τι ποσότητες αποθηκεύονται κάθε φορά; Πού χρησιμοποιούνται οι χημικές ουσίες; Ποιος αποφασίζει τι αγοράζεται και ποιοι συμμετέχουν σε αυτήν την απόφαση;
- Φέρουν οι περιέκτες των επικίνδυνων ουσιών (π.χ. κάδοι, φιάλες, δεξαμενές αποθήκευσης) επισήμανση με την ταυτότητα του προϊόντος και τις κατάλληλες προειδοποιήσεις σε σχέση με φυσικούς (π.χ. έκρηξη) και χημικούς κινδύνους;
- Έχει διενεργηθεί εκτίμηση κινδύνου και έχουν κοινοποιηθεί τα πορίσματά της;
- Ερωτώνται τακτικά οι εργαζόμενοι σχετικά με πιθανά προβλήματα υγείας και ασφάλειας;
- Έχουν λάβει όλοι οι εργαζόμενοι πληροφορίες, οδηγίες και εκπαίδευση σχετικά με τις επικίνδυνες ουσίες στον χώρο εργασίας και τα μέτρα προφύλαξης που πρέπει να λαμβάνουν για να προστατεύσουν τους ίδιους και τους συναδέλφους τους;
- Γνωρίζουν όλοι οι εργαζόμενοι:
 - πώς να κάνουν πλήρη και ορθή χρήση των παρεχόμενων μέσων ελέγχου;
 - σε ποιον πρέπει να αναφέρουν τυχόν προβλήματα και ελλείψεις που παρουσιάζουν τα μέσα ελέγχου;
 - πώς να εκτελούν τους προβλεπόμενους ελέγχους συντήρησης και λειτουργίας, ιδίως των τοπικών απαγωγών και άλλων διατάξεων προστασίας στον χώρο εργασίας;
 - τι πρέπει να κάνουν σε περίπτωση ατυχήματος, περιστατικού ή έκτακτης ανάγκης που σχετίζεται με επικίνδυνες ουσίες;
 - πώς να χειρίζονται τα απορρίμματα;
- Συμμετέχουν οι εργαζόμενοι σε επικαιροποιήσεις των εκτιμήσεων κινδύνου και επαναλαμβάνουν τακτικά την εκπαίδευσή τους;

Περισσότερες πληροφορίες

Παραδείγματα αποτελεσματικής επικοινωνίας σχετικά με τους κινδύνους και τα ενημερωτικά δελτία σχετικά με τις επικίνδυνες ουσίες διατίθενται στη διεύθυνση: <http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets>.

Στον δικτυακό τόπο του Οργανισμού είναι επίσης αναρτημένες συχνές ερωτήσεις σχετικά με τους κανονισμούς REACH και CLP, καθώς και το υλικό που παρατίθεται στη συνέχεια.

Περιπτωσιολογικές μελέτες πρακτικών λύσεων. Διατίθενται στη διεύθυνση: https://osha.europa.eu/en/practical-solutions/case-studies/index.html/practicalsolution?SearchableText=&is_search_expanded=True&getRemoteLanguage=en&subcategory2=dangerous_substances&subcategory%3Alist=dangerous_substances&nace2=&multilingual_thesaurus2=&submit=Search

Κίνδυνος: Χημικές ουσίες! Γνωρίζετε τι σημαίνουν αυτά τα εικονογράμματα;(αφίσα σε 24 γλώσσες) Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/publications/promotional-material/clp-poster/view>

Κίνδυνος: χημικές ουσίες! Η επεξήγηση των εικονογραμμάτων κινδύνου (φυλλάδιο σε 24 γλώσσες) Διατίθεται στη διεύθυνση: https://osha.europa.eu/en/publications/promotional_material/clp-leaflet/view

Επικίνδυνες ουσίες και εκτίμηση κινδύνου (παρουσίαση PowerPoint σε 22 γλώσσες). Διατίθεται στη διεύθυνση: https://osha.europa.eu/en/topics/ds/materials/en_ds.ppt

E-fact 26 - Dangerous Substances in HORECA. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/publications/e-facts/efact26/view>

E-fact 41 - Cleaners and Dangerous Substances. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/publications/e-facts/efact41/view>

E-fact 66: Maintenance and hazardous substances. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/publications/e-facts/efact66/view>

E-fact 67: Maintenance and hazardous substances - Maintenance in the chemical industry. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/publications/e-facts/efact67/view>

Ενότητα του δικτυακού τόπου του EU-OSHA σχετικά με τον κανονισμό CLP. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/topics/ds/clp-classification-labeling-and-packaging-of-substances-and-mixtures>

Ενότητα του δικτυακού τόπου του EU-OSHA σχετικά με τον κανονισμό REACH, στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/topics/ds/reach> European Commission, Changes to Chemical Labels and SDS, CLP OSH Training, 2012. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/topics/ds/materials/clp-training.pdf>

European Commission, Changes to Chemical Labels and SDS - Speaker's Notes, 2012. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/topics/ds/materials/clp-speakers-notes.pdf>

European Commission, CLP OSH Guidance, 2012. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/topics/ds/materials/clp-osh-guidance.pdf>

European Commission, CLP OSH Leaflet, 2012. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/topics/ds/materials/clp-leaflet.pdf>

European Commission, CLP Pocket Card, 2012. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/topics/ds/materials/clp-pocket-card.pdf>

Factsheet 33 - Επικίνδυνες ουσίες στο χώρο εργασίας (σε 22 γλώσσες). Διατίθεται στη διεύθυνση:

<https://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/33/view>

Factsheet 34 - Κατάργηση και υποκατάσταση επικίνδυνων ουσιών (σε 22 γλώσσες). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/34/view>

Factsheet 44 - Τρόποι αποτελεσματικής διοχέτευσης πληροφοριών για την EAY: η περίπτωση των επικίνδυνων ουσιών. Περίληψη έκθεσης (σε 22 γλώσσες). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/44/view>

Forum 12 - Working with Dangerous Substances: The European Policy Challenge (σε πέντε γλώσσες). Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/publications/reports/12/view>

Συχνές ερωτήσεις σχετικά με τους κανονισμούς CLP και REACH στη διεύθυνση: https://osha.europa.eu/en/practical-solutions/faqs?category=dangerous_substances&subcategory=dangerous_substances::clp_reach

Guidance for employers on controlling risks from chemicals. Interface between Chemicals Agents Directive and REACH at the workplace, European Commission 2010, <https://osha.europa.eu/en/topics/ds/materials/reach-guidance-employers.pdf>

Ο Ναπο και οι επικίνδυνες χημικές ουσίες Διατίθεται στη διεύθυνση: http://www.napofilm.net/en/napos-films/multimedia-film-episodes-listing-view?set_language=en&filmid=napo-012-danger-chemicals

Πρακτικές λύσεις - Εργαλεία εκτίμησης κινδύνου, στη διεύθυνση: https://osha.europa.eu/en/practical-solutions/risk-assessment-tools/index_html/practical-solution?SearchableText=&is_search_expanded=True&getRemoteLanguage=en&subcategory2=dangerous_substances&subcategory%3Alist=dangerous_substances&nace2=&multilingual_thesaurus2=&submit=Search

Report - How to Convey OSH Information Effectively: The Case of Dangerous Substances. Διατίθεται στη διεύθυνση: <https://osha.europa.eu/en/publications/reports/312/view>